

Motion till riksdagen

1988/89:Sf235

av Hans Göran Franck m. fl. (s)

Arbetskadeförsäkringens tillämplighet på fosterskador

Den 7 oktober 1986 framställdes i en interpellation till socialministern ett förslag om en utvidgning av arbetskadeförsäkringens tillämpningsområde, på så sätt att lagen i framtiden skall omfatta även ofödda barn.

Bakgrunden till min framställning var då, liksom nu, att det under senare år har förts fram välgrundade misstankar om att det skulle kunna föreligga ett samband mellan gravida kvinnors arbete vid bildskärm och fosterskador. Det är dock inte endast vid bildskärmsarbete som man tror att foster riskerar skador. Samband har även befunnits föreligga mellan fosterskador och moderns arbete med bl a kemikalier och bly.

Skälet till att just bildskärmsarbete togs upp som exempel på arbetsmiljö som misstänkts vara skadlig för foster var att några kvinnor, som varit sysselsatta med arbete vid bildskärm under sina graviditeter och därefter fött skadade barn, hade begärt att försäkringskassan skulle pröva de uppkomna skadorna enligt lagen om arbetskadeförsäkring. I några fall som prövades av försäkringskassan blev bedömningen att lagen om arbetskadeförsäkring inte är tillämplig eftersom skadan drabbat ett foster.

Socialministern anförde i sitt svar på interpellationen bl a följande: "Lagen (1987:380) om arbetskadeförsäkring (LAF), som infördes den 1 juli 1987, omfattar alla förvärvsarbetande och avser att ge i princip full ersättning för inkomstförlust för den som drabbas av skador i sitt arbete. Den nu aktuella problematiken diskuterades inte i samband med lagens införande." Vidare: "Såvitt jag känner till har något fall ännu inte förts vidare till prövning i försäkringsrätten. Således har inte heller försäkringsöverdomstolen, som slutligt avgör tillämpningsfrågorna inom socialförsäkringen, haft tillfälle att pröva om fosterskador av det slag Hans Göran Franck tar upp i sin interpellation kan anses vara att betrakta som arbetsskada. Mot denna bakgrund är jag för närvarande inte beredd att ta ställning till frågan om ändringar i lagen om arbetskadeförsäkring."

Vi uppfattar socialministerns svar så att hon efter det att försäkringskassans beslut prövats av högre instanser kunde vara beredd att föreslå ändringar i lagen. Därefter har i två motioner, 1986/87:Sf226 av Anita Johansson (s) m fl och Sf322 av Rosa Östh och Bengt Kindbom (c), begärts en utvidgning av lagen om arbetskadeförsäkring i syfte att även barn med fosterskador skall omfattas av försäkringen. Motionärerna ansåg att en lagändring på området är nödvändigt bl.a. på grund av de starka misstankar som finns om ett samband mellan gravida kvinnors arbete vid bildskärm och fosterskador.

Utskottet har i SfU 1987/88:2 uttryckt förståelse för de problem som påtalades i motionerna. Utskottet ansåg emellertid att problemet bör lösas genom förebyggande åtgärder och inte genom utvidgning av LAF som begärdes i motionerna. Utskottets uppfattning synes i stort gå ut på att bildskärmsarbetande kvinnors oro skall respekteras men att problemet med bildskärmsarbete och misstänkta fosterskador kan lösas tillfredsställande genom att avtal träffas mellan arbetsmarknadens parter om rätt för gravida att slippa bildskärmsarbete.

Emellertid är föräldrar och barn som redan drabbats av skador i arbetslivet inte för egen del betjänta av förebyggande åtgärder.

Ett fall av misstänkta fosterskador på grund av bildskärmsarbete överklagades till högsta instans, d. v. s. försäkringsöverdomstolen. Försäkringsöverdomstolen beslutade den 2 juni 1988 att inte bevilja prövningstillstånd i målet. Försäkringsrättens dom som överensstämmer med försäkringskassans beslut står därmed fast, d. v. s. lagen om arbetsskadeförsäkring innefattar inte försäkringsskydd för fosterskador. Ingen instans har därmed sett något skäl att utreda eventuellt samband mellan arbete vid bildskärm och fosterskador.

Forskningen angående sambandet mellan fosterskador och bildskärmsarbete fortsätter. I juli 1988 presenterades emellertid en amerikansk studie där man kunde konstatera att kvinnor som arbetar mer än 20 timmar per vecka vid bildskärm drabbas nästan dubbelt så ofta av missfall, som kvinnor som inte arbetar vid skärm. Studien publicerades i tidskriften *American Journal of Industrial Medicine* och väckte stort uppseende i USA: Detta var första gången sambandet mellan missfall och bildskärmsarbete slagits fast i en epidemiologisk studie. Amerikanska experter betecknade undersökningen som seriös och välgjord. Den amerikanska studien har inte kunnat påvisa någon ökad risk för fosterskador och missbildningar i samband med bildskärmsarbete. Sådana har dock noterats vid djurförsök som har gjorts i Sverige. Ultuna fick i uppdrag att studera magnetfältets biologiska effekt efter det att forskare vid Karolinska institutet i Stockholm funnit en kraftig ökning av missbildade foster bland möss som utsatts för magnetiska fält. Även Ultunas studie visade en förhöjd frekvens av missbildningar, dock inte i samma omfattning som den vid Karolinska institutet.

Arbetskyddsstyrelsens medicinska expert i bildskärmsfrågor, Ricardo Edström, uttalade att den amerikanska undersökningen är klart intressant, men att det behövs mer underlag för att arbetskyddsstyrelsen skall ändra sina föreskrifter.

Eftersom forskningen fortfarande inte kunnat klarlägga sambandet mellan bildskärmsarbete och fosterskador är det naturligtvis viktigt att man genom fortsatt forskning försöker få klarhet i vilka arbetsmiljöer som kan ge fosterskador och därigenom förebygga denna typ av skador. Det faktum att sambandet mellan arbetsmiljön och fosterskador inte är klarlagt gör det desto angelägnare att lagstifta till skydd för det ofödda barn som kan drabbas. Lagen om arbetsskadeförsäkring är en skyddslagstiftning som garanterar arbetstagarna en skälig levnadsnivå för det fall att de slås ut från arbetsmarknaden genom sjukdom eller handikapp på grund av skador i arbetslivet. Föräldrar som får ett handikappat barn lider alltid en stor personlig och ekonomisk skada. Det är t.ex. ovanligt att föräldrar med

handikappade barn kan fortsätta att arbeta heltid. Eftersom LAF avser att ge i princip full ersättning för inkomstförlust för den som drabbas av skador i sitt arbete, framstår det som orimligt att ofödda barn inte skall omfattas av lagens skydd. Vårt förslag om lagändring går ut på att lagen om arbetsskadeförsäkring direkt skall ta sikte på de ofödda barnens situation och därmed omfatta även fosterskador.

Mot. 1988/89
Sf235

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär lagförslag om utvidgning av lagen om arbetsskadeförsäkring, som innebär att även barn med fosterskador omfattas av lagen i enlighet med vad som anges i motionen.

Stockholm den 13 januari 1989

Hans Göran Franck (s)

Anita Johansson (s)

Åke Wictorsson (s)